

Likkebaardend

Zo'n twintig jaar geleden is het klooster De Rooi Harten aan de Bredaseweg in Tilburg verkocht om 'wonen in het groen' daar mogelijk te maken. Achter het klooster lag een prachtige tuin met daarbij nog stallen met koeien en kippen. Omdat er volgens het uitgevoerde onderzoek geen bijzondere soorten zouden leven, doken we de tuin in en vonden springende kikkers en een put bij één van de staldeuren. Daar inkijkend zagen we likkebaardend mooie tongvarens op de vochtige putwanden.

Tot de jaren tachtig was de Tongvaren uitermate zeldzaam in Brabant. Oude stenen waterputten en muren waren de geschikte leefplekken voor deze soort. Heel sporadisch kon je er eentje in Tilburg vinden. Je kijkt er echt niet gemakkelijk overheen, want de plant met zijn tongvormige bladeren is eenvoudig te herkennen. De wat glanzende lichtgroene bladeren zijn ook leerachtig. De winter is dus eigenlijk heel geschikt om op tongvarenjacht te gaan, omdat die stevigere bladeren ook heel de winter groen blijven. De bundels van de gesteelde 'tongen' kun je nu dus goed zien. Alleen bij een oud-Hollandse strenge winter lopen ze de kans om af te sterven. Omdat wij nog zelden flink moeten bibberen in onze opgewarmde stad, is er voor deze sierlijke varen ook veel minder risico om de winter niet door te komen. Planten in het buitengebied lopen meer bevroeringsgevaar.

Tongvaren (foto H. Kuiper)

De algemenere varens in onze streek maken vaak ronde of langwerpige sporenhoopjes aan de onderkant van het blad. In de herfst zijn die meestal volgroeid. Een Tongvaren maakt deze vaak wat scheef zittende hoopjes onder het blad langs de zijnerfjes in lange strepen. Daarom behoort hij ook tot de streepvarens, samen met o.a. Muurvaren en Steenbreekvaren.

In de zomer worden de strepen gemaakt. Die zijn in het begin nog donker van kleur. Als de sporen rijp zijn kleuren die lichter bruin. De dekvliesjes gaan dan open en het hele fijne sporenpoeier wordt door de wind meegenomen.

Waat zo'n spore in een groef of kier van een vochtige muur, dan kan de Tongvaren zich geleidelijk weer gaan ontwikkelen tot een mooie decoratieve plant. Zijn fraaie uiterlijk, met de soms wel 30 tot 40 centimeter lange bladeren, heeft hem de laatste jaren ook geliefd gemaakt bij de tuinliefhebbers. Waarschijnlijk dat door het uit de tuin waaien van de varens sporen deze soort ook flink is toegenomen in Tilburg. Op steeds meer plekken in tuinen en op stadstuinmuurtjes groeit hij.

Bij gekweekte soorten kan de bladrand sterk gegolfd zijn en de top van het blad loopt dan uit in twee lobben. Zulke vormen groeien op de rotsblokken in de wadi bij de onderdoorgang bij het appartementencomplex Allura aan de Korte Schijfstraat. Nog nooit een Tongvaren gezien? Ga dan eens actief op pad. Mocht je door al die inspanning steken in je milt krijgen, dan is dat geen probleem. De Tongvaren werd vroeger gebruikt om er voor te zorgen dat je geen last meer van de milt zou krijgen. Zijn wetenschappelijke naam *Asplenium* verwijst daarnaar: a (niet) en splen (milt). Je milt kan na het varenslikken inkrimpen en ook andere miltpijn verdwijnt. Heb je geen last van je milt, dan kan hij je mogelijk toch nog helpen bij vrouwelijke onvruchtbaarheid en bij problemen met je ingewanden, lever of longen.

De honderdjarige Piushaven is in onze stad één van de grootste en oudste leefplaatsen van de Tongvaren. Je kunt daar niet alleen smullen van deze varen, want op de kademuren kun je wel 13 verschillende varensorten vinden. Tilburg doet daarmee niet onder voor andere oude Nederlandse steden. En na een eeuw is het een natuurplekje geworden om je vingers bij af te likken.

Rob Vereijken
december 2022